

सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

एम.फिल (मराठी) अभ्यासक्रम (नवीन)

(जून २०११ ते मे २०१४)

(परीक्षा वर्ष १२, १३, १४)

दिनांक २२ मार्च, २०११

● अभ्यासक्रमाचे स्वरूप -

- १) एम.फिल. मराठी अभ्यासक्रम ६०० गुणांचा असेल.
- २) १०० गुणांच्या तीन अभ्यासपत्रिका विद्यार्थ्यांना अभ्यासाच्या लागतील.
(एकूण ३०० गुण).
- ३) २०० गुणांची लघुप्रबंधिका संशोधन पध्दतीने तयार करून सादर करावी लागेल.
- ४) ५० गुणांची लघुप्रबंधिकेवरील मौखिक परीक्षा होईल.
- ५) २५ गुणांसाठी एक शोधनिबंध - विद्यापीठाने विहित केलेल्या संशोधनपर नियतकालिकांमध्ये प्रसिध्द झालेला असावा.
- ६) २५ गुणांसाठी संशोधनपर प्रोजेक्ट वर्क विद्यार्थ्यांला करावे लागेल व ते संशोधन केंद्राला सादर करण्यात येईल.

● अभ्यासक्रमाची उद्दिष्ट्ये -

- १) संशोधन महत्त्व व संकल्पना समजून घेणे.
- २) साहित्याच्या अभ्यासक्रमाचे महत्त्व जाणून घेणे.
- ३) शास्त्र आणि विज्ञानातील संशोधन व भाषा आणि साहित्यातील संशोधन यातील फरक समजून घेणे.
- ४) सामाजिक शास्त्राच्या परिप्रेक्षापात साहित्याचे संशोधन करणे.
- ५) साहित्य संशोधनाच्या पध्दतीनुसार प्रत्यक्ष संशोधन करणे.
- ६) साहित्य संशोधनाचे वाङ्मय इतिहासातील महत्त्व लक्षात घेणे.

- ७) साहित्य संशोधनाची दृष्टी निर्माण करणे, नव्या साहित्य संशोधन पध्दतीचा प्रत्यक्ष अवलंब करणे.
- ८) भाषा बोली यांचे शास्त्रशुद्ध संशोधन करणे.
- ९) संशोधनाचे काम संगणक व इंटरनेटच्या साहाय्याने करण्याची कौशल्ये विकसित करणे.
- १०) विद्यापीठीय संशोधनामध्ये आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर करून ते गुणवत्ता व दर्जा याबाबतीत जागतीक पातळीवरील ज्ञानव्यवहाराशी जोडणे.

अभ्यासपत्रिका क्रमांक -१

साहित्य संशोधन पध्दती व माहिती तंत्रज्ञान (आवश्यक)

प्रकरण - १ संशोधन, संकल्पना स्वरूप व पध्दती

- १.१. संशोधनाची उद्दिष्टे, प्रकार, स्वरूप आणि व्याप्ती.
- १.२. संशोधनाच्या पध्दती
- १.३. संशोधनाची साधने
- १.४. संशोधकाचे गुण

प्रकरण - २ भाषिक संशोधन

- २.१ भाषाभ्यासाच्या विविध पध्दती
- २.२ बोली अभ्यासाचे स्वरूप व पध्दती
- २.३ भाषेचा भाषा वैज्ञानिक अभ्यास.

प्रकरण - ३ साहित्याचे समीक्षात्मक आणि स्वरूपनिष्ठ संशोधन

- ३.१ साहित्य संशोधन आणि समीक्षा यांचा संबंध
- ३.२ संशोधनाची क्षेत्रे

- अ) मध्ययुगीन मराठी साहित्य
 - ब) आधुनिक मराठी साहित्य
 - क) लोकसाहित्य
 - ड) तौलनिक साहित्य संशोधन
- ३.३ विशिष्ट लेखकांचा, साहित्यकृतीचा, वाङ्मय प्रकाराचा, काकालखंडाचा वाङ्मयीन प्रवृत्तीचा अभ्यास.

प्रकरण - ४ विद्यापीठीय प्रबंधलेखन

- ४.१ प्रबंधलेखनाची उद्दिष्ट्ये, संशोधन पध्दती
- ४.२ विषयाची निवड, प्रबंधाची रुपरेषा
- ४.३ साधनसामुग्रीचे संकलन, वर्गीकरण, विश्लेषण, मुल्यमापन
- ४.४ प्रबंधाची मांडणी व लेखन
- ४.५ प्रबंधलेखनाची भाषा, संदर्भसूची, परिशिष्ट्ये इ.

प्रकरण - ५ संगणकाची कार्यप्रणाली व उपाययोजना

- ५.१ संगणकाचे स्वरुप, वैशिष्ट्ये, संगणकाचा इतिहास, संगणकाचे प्रकार.
- ५.२ संगणकाची कार्यप्रणाली
- ५.३ बेसिक ॲपलिकेश सॉफ्टवेअर
 - ५.३.१ मायक्रोसॉफ्ट वर्ड (M.S. Word)
 - ५.३.२ मायक्रोसॉफ्ट एक्सेल (M.S. Excel)
 - ५.३.३ मायक्रोसॉफ्ट पावर पॉइंट (M.S. Power Point)
 - ५.३.४ डेटा व्यवस्थापन (फाईल, फोल्डर तयार करणे), कॉपी, पेस्ट, पी.डी.एफ. (PDF)
फाईल सुरक्षा, पासवर्ड, कोडिंग इ.
- ५.४ इनपुट व आऊटपुट उपकरणे
- ५.५ सेकंडरी स्टोरेज

प्रकरण - ६ इंटरनेट

- ६.१ इंटरनेटचा इतिहास, वैशिष्टे
- ६.२ इंटरनेटचा उपयोग
- ६.३ इंटरनेटचे महत्व
- ६.४ ई- मेल, सोशल नेटवर्किंग
- ६.५ सर्च टुल्स, सर्च इंजिन
- ६.६ वर्ड वाईड वेब
- ६.७ इंटरनेटचा वापर
- ६.८ इंटरनेट सुरक्षा

प्रकरण - ७ इंटरनेटचा संशोधनामध्ये उपयोग

- ७.१ इंटरनेटवरील माहितीचे स्वरूप, संकलन व उपाययोजना
- ७.२ इंटरनेटवरील माहितीची गुणवत्ता, विश्वसनीयता, अद्ययावतता इ.
- ७.३ ई-लर्निंग, ई-बुक, ई-लायब्ररी, ई-जर्नल, ई-रिसर्च, ई-पेपर संदर्भ इ.
- ७.४ अपलोड व डाऊनलोड
- ७.५ इंटरनेटचा साहित्यविषयक व भाषिक संशोधनात उपयोग व वापर.

अभ्यासपत्रिका क्रमांक -२

साहित्य आणि आंतरविद्याशाखीय अभ्यास (आवश्यक)

प्रकरण - १ साहित्य आणि संस्कृती

- १.१. संस्कृतीचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये
- १.२. मराठी संस्कृतीची पूर्वपीठिका
- १.३. महाराष्ट्रातील संप्रदाय, संस्कृती आणि साहित्य
- १.४. आधुनिक मराठी संस्कृतीची जडणघडण आणि मराठी साहित्य

प्रकरण - २ साहित्य आणि मानसशास्त्र

- २.१ मानसशास्त्राची व्याख्या व स्वरूप
- २.२ मानसशास्त्रातील काही महत्वाच्या संकल्पना (व्यक्तिमत्व, मन, मानवी मनाविषयी बदललेली संकल्पना, सामूहिक नेणीव इ.)
- २.३ आधुनिक मानसशास्त्रीय सिद्धांताचा साहित्यावरील परिणाम (फ्राईडचे सिद्धांत, संज्ञाप्रवाही निवेदन पध्दती इ.)
- २.४ साहित्यनिर्मितीचा विचार
 - चरित्रात्मक संशोधन पध्दती संबंध
 - साहित्यिकाच्या व्यक्तिमत्ताशी संबंध
- २.५ साहित्याच्या आकलनास मानसशास्त्राचे सहाय्य
 - प्रतिमाविचार, आदिबंध इ.
- २.६ वाचकांच्या आस्वाद प्रक्रियेच्या अनुषंगाने विचार
 - स्वप्नपूर्ती, वाचक, प्रतिसाद इ.

प्रकरण - ३ साहित्य आणि समाजशास्त्र

- ३.१ साहित्य आणि समाज यांचे अन्योन्य संबंध (साहित्यनिर्मिती प्रक्रिया, साहित्यिकाची घडण, भाषा, आस्वाद संदर्भात)

- ३.२ समाजशास्त्रीय दृष्टिकोनातून साहित्याचा अभ्यास
३.३ साहित्याचे समाजशास्त्र

प्रकरण - ४ साहित्य आणि भाषाविज्ञान

- ४.१ भाषाविज्ञानाचा स्थूल अभ्यास (सोस्यूर, चॉम्स्की, देरिदा इ. वैज्ञानिकांच्या मीमसांच्या आधारे)
४.२ भाषेकडे पाहण्याचा दृष्टीकोन व त्याचा साहित्याकडे पाहण्याचा दृष्टीकोनाशी संबंध (संरचनावाद, विरचनावाद संदर्भात)

प्रकरण - ५ साहित्य आणि सौंदर्यशास्त्र

- ५.१ सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप
- सौंदर्यानुभवाचे स्वरूप
 - सौंदर्यानुभवाचे विश्लेषण
 - सौंदर्यानुभव आणि व्यवहारिक अनुभव
 - सौंदर्यानुभव आणि नैतिक अनुभव
 - सौंदर्यानुभव आणि ज्ञानात्मक अनुभव
- ५.२ सौंदर्यशास्त्र आणि साहित्यविचार
५.३ सौंदर्यशास्त्र आणि समीक्षाविचार

अभ्यासपत्रिका क्रमांक ३ अ)

मध्ययुगीन साहित्य : प्रेरणा, स्वरूप आणि विशेष (ऐच्छिक)

गुण -१००

प्रकरण -१ मध्ययुगीन साहित्य, प्रेरणा आणि स्वरूप, वैशिष्ट्ये.

अ) धर्म, पंथ, संप्रदाय व वाङ्मयाचे परस्पर संबंध (नाथ, महानुभाव, वारकरी, दत्त आणि रामदासी)

प्रकरण - २ संप्रदायेत्तर साहित्य, बखर, पंडिती आणि शाहिरी.

प्रकरण - ३ मध्ययुगीन वाङ्मयीन रुपबंध.

(लीळा, ओवी, अभंग, गौळणी, भारुड, पोवाडा, लावणी, बखर, आख्यान)

प्रकरण -४ आधुनिक संदर्भात मध्ययुगीन वाङ्मयाचा अभ्यास

- अ) धर्म
- आ) भक्ती
- इ) नीती
- ई) मूल्यविचार
- उ) लोकतत्वीय रुपसंबंधाचा वापर ३. अपप्रवृत्ती विरुद्धचा संघर्ष आणि मानवतावाद.

संशोधनात्मक परीक्षणासाठी नेमलेली पुस्तके :

- १) ज्ञानेश्वरी अध्याय -१२ वा
- २) नामदेव गाथा - संपादक . ह. श्री. शेणोलीकर.

साहित्य अकादेमी ३ २००३

- ३) संत तुकारामांचे निवडक शंभर अभंग
- ४) पैजण - संपादक. म. ना. अदवंत.
- ५) मराठी बखरगद - गं.ब. ग्रामोपाध्ये.

अभ्यासपत्रिका क्रमांक ३ ब)

अधुनिक साहित्य प्रेरणा, स्वरूप आणि विशेष (ऐच्छिक)

१. आधुनिक साहित्याच्या प्रेरणा
२. इंग्रजी वाङ्मयाच्या आधारे नव्या वाङ्मय प्रकारांच्या उदय
३. बदलेली राजकीय सामाजिक परिस्थिती आणि वाङ्मय
४. आधुनिक वाङ्मयाचा आढावा.
५. साठोत्तरी मराठी वाङ्मयीन प्रवाह (दलीत, ग्रामीण, स्त्रीवादी, आदिवासी)
६. जागतिकीरण व मराठी वाङ्मय

संधोधनात्मक परीक्षणासाठी नेमलेली पुस्तके :

१. कविता	१. चित्रलिपी वसंत आबाजी डहाके
	२. निवडक नारायण सुर्वे - संपा. कुसुमाग्रज
२. कथा	१. मरण स्वस्त होत आहे - बाबुराव बागुल
	२. इडापिडा टळो - आसाराम लोमटे
३. कादंबरी	१. कोसला - भालचंद्र नेमाडे
	२. भूमी - आशा बगे
४. नाटक	१. उद्ध्वस्त धर्मशाळा - गो. पु. देशपांडे
	२. महानिर्वाण - सतिश आलेक

एम. फिल. मराठी

सन - २०११-१४

परिक्षा वर्ष - २०१२,१३,१४

अभ्यासपत्रिका क्र. १ साहित्य संशोधन पध्दती व माहिती तंत्रज्ञान (आवश्यक)
संदर्भग्रंथ

१. भाषा व साहित्य संशोधन, खंड. १, २, ३, संपा. डॉ. वसंत जोशी
२. संशोधन पध्दती, प्रक्रिया, अंतरंग - दु.कां. संत,
३. शोधनिबंधनाची लेखनपध्दती - स.ग. मालशे
४. संशोधकाचा मित्र, भाग पहिला ग.ह. खरे
५. श्री. ज्ञानदेवी, पाठशुध्द संहिता

(अध्याय १ ला ७ वा यातील उपोदघात - संपा. श्री. ना. बनहट्टी)

६. शोधनिबंध कोश - डॉ. दु. का. संत
७. संशोधन स्वरूप आणि पध्दती - संपा. सु.रा. चुनेकर, पठा,
८. प्रबंध कसा लिहावा - डॉ. जयंत वेलणकर
९. संशोधन सिध्दांत आणि पध्दती - डॉ. सदा कऱ्हाडे
१०. वैखरी (वाणी) - अशोक केळकर
११. साहित्यशोधणी - उषा देशमुख
१२. साहित्य समीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा - वसंत दावत
१३. साहित्य संकल्पना कोश - वसंत आबाजी डहाके
१४. ओळख माहिती तंत्रज्ञानाची : टिमोथी जे. ऑलियरी लिंडा आई. ऑलियरी
१५. माहिती संपर्क तंत्रज्ञान आणि शिक्षण - प्रतिभा वीरकर , वि. गृह प्रका. पुणे
१६. शैक्षणिक तंत्रज्ञान आणि माहिती तंत्रविज्ञान - डॉ. सीमा
१७. वाडमयीन संज्ञा - संकल्पना कोश - गणोरकर /डहाके
१८. मराठी वाडमयकोश - खंड ४ था. संपा- विजया राज

एम. फिल. मराठी
सन - २०११-१४
परिक्षा वर्ष - २०१२,१३,१४
अभ्यासपत्रिका क्र. २ साहित्य आणि आंतरविद्याशाखीय अभ्यास (आवश्यक)
संदर्भग्रंथ

१. मराठी संस्कृती - शं.बा. जोशी
२. मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - गो. म. कुलकर्णी
३. महाराष्ट्राचा सांस्कृतिक इतिहास - शं. दा. पेंडसे
४. महाराष्ट्र संस्कृतीचे तात्विक अधिष्ठान - द.ह. अग्निहोत्री
५. मराठी साहित्याचा सांस्कृतिक संदर्भ - रा. ग. जाधव
६. इहवादी संस्कृती शोध - श्रीपाल सबनीस
७. ओवी ते लावणी - श्री. रं. कुलकर्णी
८. अॅरिस्टॉटलचे कॅथॉर्सिस - गो. वि. करंदीकर
९. साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ - अंजली सोमण
१०. साहित्यविचार आणि सामाजिक चिंतन - संपा- भा. शं. भणगे
११. साहित्यचिंतन - जनार्दन वाघमारे
१२. सामाजिक भाषाविज्ञान - संपा. प्रभाकर ज. जोशी, चारुता गोखले (निराली प्रकाशन)
१३. भाषा आणि भाषाशास्त्र - श्री. न. गजेंद्रगडकर
१४. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा - गं.ब. ग्रामोपाध्ये
१५. भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक इ संपा. स.गं. मालशे हेमंत इनामदार, अंजली सोमण
१६. भाषाविज्ञान परिचय - मालसे, सोमण, पुंडे
१७. आधुनिक भाषाविज्ञान - सिध्दांत व उपयोजना, मिलिंद मालशे
१८. क्रोचेचे सौंदर्यशास्त्र - रा. भा. पाटणकर
१९. कांटची सौंदर्यमीमांसा - रा. भा. पाटणकर
२०. सौंदर्यशास्त्रावरील तीन आख्याने - कमल देसाई

२१. साहित्यविचार - दि. के. बेडेकर
२२. नवसमीक्षा - गो. म. कुलकर्णी
२३. समीक्षेची नवी रूपे - गंगाधर पाटील
२४. साहित्य आणि सौंदर्य - बा. सी. मर्ढेकर
२५. टीकाविवेक - श्री. के. क्षीरसागर

एम. फिल. मराठी

सन - २०११-१४

परिक्षा वर्ष - २०१२,१३,१४

अभ्यासपत्रिका क्र. ३ अ मध्ययुगीन साहित्य प्रेरणा, स्वरूप आणि विशेष
(ऐच्छिक)
संदर्भग्रंथ

१. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा विवेचक अभ्यास - प्र.न.जोशी
२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - ल. रा. पांगारकर
३. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४ अ.ना. देशपांडे
४. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा स्वरूप - ह. श्री. शेणोलीकर
५. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ३ म.सा.प.पुणे
६. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - ल. रा. नसिराबादकर
७. प्राचीन मराठी जैन साहित्य - सुभाषचंद्र अक्कोळे
८. संत साहित्य संदर्भ कोश - मु.श्री. कानडे
९. प्राचीन मराठी नवधारा - रा.चिं.ढेरे
१०. धर्मसंप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय - रं.बा. मंचकर
११. ओवी ते लावणी - श्री. रं. कुलकर्णी
१२. मराठी लावणी - म.वा. धोंड
१३. मराठी लावणी वाङ्मय - गंगाधर मोरजे
१४. पोवाडा - सुर्यकांत खांडगे

१५. मराठी लीळा - शं. गो. तुळपुळे
१६. पाच भक्तिसंप्रदाय - र.रा. गोसावी
१७. साहित्यमूल्य आणि मूल्यांकन - निशिकांत ठकार
१८. वाङ्मयीन आकलन - रा.ग. जाधव
१९. मराठी संस्कृती - शेणोलीकर / जोशी
२०. वारकरी , संप्रदाय , उदय आणि विकास - भा. प. बहिरट

एम. फिल. मराठी

अभ्यासपत्रिका क्र. ३ ब आधुनिक मराठी वाङ्मय : प्रेरणा व स्वरूप (ऐच्छिक) संदर्भ ग्रंथ

- १) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १ व २ - अ. ना. देशपांडे
- २) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ४,५,६,७ म. सा.प. पुणे
- ३) प्रदक्षिणा भाग १,२.
- ४) मराठी कादंबरीचे पहिले शतक : कुसुमावती देशपांडे .
- ५) साहित्य : अध्यापन व प्रकार : श्री. पु. भागवत
- ६) सर्व सुर्वे - डॉ. एस.एस भोसले .
- ७) कोसलाबद्दल - बाबा भांड
- ८) दलित साहित्य : उद्गम आणि विकास : योगेंद्र मेश्राम .
- ९) आंबेकरी साहित्य - यशवंत मनोहर .